

Članki: U pretpri-
tavi god. K 30—,
polugodište K 18—,
mjesечно K 9—, mje-
sечно K 3 60, u malo-
prodaji 12 l. pojedini broj.
O GLASU primaju se u
pravni listu trg Gustoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

HRVATSKI LIST izlazi
u nakladnoj isklari 178
KRMOTIC u Puli, trg
Gustoza 1. Uredništvo:
Slavonska ulica br. 24.
Odgovorni urednik JOSIP
HAIN u Puli. — Reko-
piji se ne vraćaju.

Godina III.

U Puli, srijeda 17. listopada 1917.

Broj 817.

Politički pregled

U Rusiji je barem na izgled riješena kriza sastavom novog koalicionog ministarstva, koje mora da potraje barem dva mjeseca, dok se sastaje 11. prosinca ustavodavna skupština. I ovog se puta nijesu odvažili — kako zgodno primjećuje dopisnik „Berliner Tageblatt“, Hans Vorst, — socijalni demokrati, da preuzmu čitavu odgovornost. Morali su uvidjeti, da bi otpor građanskih stranaka i osobito kadeta otežavao vanredno položaj svakoj vladi. Što se tiče građanskih stranaka, imade u novom ministarstvu 4 kadeta a vrhu toga ministar vanjskih posala Tereščenko, koji stoji najbliže građanskim strankama, dok imade socijalista navodno 10, u istinu međjutim tek šest, pošto su ministar rata Vrhcovskij, ministar mornarice Verderevski, ministar prometa Ljverovski i ministar za pučku prosvjetu Salaskin tek u zadnjem hipu bili proglašeni „socijalistima“, da ne bude nezadovoljstva. Ustanovljen je takonovani predparlament, u kojem će imati socijalističke stranke dvotrećinsku većinu. Zadaća i djelokrug je tog parlamenta veoma nejasna. Govori se o nekakvoj moralnoj odgovornosti vlade pred ovim parlamentom ili bolje „vijećam republike Rusije“, ali mu se ne može još razabrati glavne crte njegovog značenja. Da se postigne sporazum, morale su sve stranke popustiti nešto od svojih programa. Socijaliste su morali priznati pravo i potrebu sudjelovanja građanskih stranaka, dok su ove pristale djelomično na socijalističko slučavanje u pitanju mira bez aneksija i kontribucija. Dok se međjutim u Rusiji vijeća i rusko rodoljublje očajava — simbolom mu je ruski postanik u Madridu, Nehjudov, koji se je iznenada iz očaja odrekao časti zastupanja Rusije u inozemstvu — osvaja njemačka vojska ruska područja, a gospodin Kerenski brzojavlja zapovjedniku sjeverne fronte, kaošto je prije brzojavljao onom jugozapadne fronte itd. — Na Njemačku se još neuzima, kako će prebroditi parlamentarnu krizu, o kojoj ne može više biti dvojbe, otkako su novine centrista i socijalista, pa i one ostalih stranaka konstatale, da se ove činjenice ne dade više zabašuriti. Državni je tajnik von Capelle dao usljed neuspjeha podvale strane neodvisnih socijalista svoje ostavke; a kancelar Michaelis požurio se je svečanom izvjavom, da on nije bio sporazuman sa poznatim „otkrićem“ u zastupničkoj kući. „Vorwärts“ piše: Mora se svakako shvatiti, da ova gospoda Michaelis i von Capelle moraju ostepiti; ne tek sutra, kako nas tješe, već još danas, ne tek u 6 sati na večer već u 12 opodne. Nad onim, što su ova dvojica učinili, učine neprijateljsko inozemstvo od raskošne radosti. Kao „Vorwärts“ pišu i ostale napredulje njemačke novine. Samo je još uvijek pitanje, da li će se gospodin Michaelis pokoriti parlamentu i zbilja ići, kaošto je išao von Capelle. — U Švedskoj sastavlja se još uvijek kabinet, koju ja zadaća kralj povjerio umjerenom liberalcu Widenu. Socijaliste traže za učestvovanje u novom ministarstvu, koje će po svoj prilici biti koaliciono, da se provede bezodvlačno revizija ustava u liberalnom smislu, da se vanjsku politiku vodi jednakomjerno na sve strane; neka se ministarstvo vanjskih posala povjeri sposobnom ali nepolitičkom čovjeku, kao n. pr. barunu Ramešu. Osim toga se ne smije opterećivati više zemlje sa novim vojničkim troškovima! Vanjski položaj Švedske kao i ostalih neutralnih zemalja postaje međjutim usljed oštih mjera antante svaki dan tež i nepovoljniji. Antanta plijeni naime brodove neutralnih zemalja za ratne svrhe na temelju takonimenovanog „jus-a angariae“, o kojem se pravu vodi baš sada živahna pravna debata po različitim novinama. — Pod dojmom zadnjih događaja razvila se je u Italiji nova stranka, koja navodno broji već 100 zastupnika. Ovu stranku vodi po svoj prilici stari Giolitti. Njzino se novinstvo grozi, da neće dovoliti vladi proračuna za dulji rok od dva mjeseca, te tako bude vlada prisiljena, da čim prije sazove opet parlament i da daje u njemu češće pojašnjenja o položaju. Ne može se prosuditi u kojoj su mjeri ove vijesti pretjerane i u koliko se precijenuje moć i važnost talijanskih neutralista.

IZ RUSIJE.

Milan, 15. (D. u.) „Secolo“ javlja iz Petrograda, da je radničko i vojničko vijeće sa velikom većinom prihvatilo dnevni red, koji najodlučnije prosvjeduje protiv novim ministrima. U Moskvi su radnici obustavili radnju. U Taškentu buknuše bune tobože revolucionarne naravi. Vodja, kojima pripadaju i vojnici, zaposjedoše poštanske i brzojavne urede te prekinuše sve sveze sa vladom.

Petrograd, 15. (D. u.) Ministar-predsjednik Kerenski je obolio na influenciju. Ostaje u glavnom stanu te mora ležati. Za 3 do 4 dana očekuju ga u Petrogradu.

SA RATISTA.

Berlin, 16. (R. V.) Službeno se javlja: Nadovezujući na izvještaj vrhovne ratne uprave o zajedničkom zaposjednuću otoka Oesel po četama i mornarici, obznanjuje se obzirom na pomorske čete: Da se iskrcala dlo čete na otoku, bile su osvitkom dana 12. listopada od naših pomorskih četa pod zapovjedju podadmirala Erhard-Schmidta pod vatru uzeta ruske utvrde u zatonu Tagga i Selosund, te brzo svladane. Istodobno su flotile torpednjaka i motornih jamaica presenetljivo brzo bacile na kopno prednje čete. Za njima su doskora uslijedile veće mase četa na prijevoznim parobrodima, pomoću kojih bje za kratko vrijeme stvorena mostovna glavica. Da se podupre iskrcanje u zatonu Tagg, uzeli su drugi dijelovi mornarice pod vatru utvrde na Zerelu i kod Kilkonde. Ujutro u sedam su se sati iskrcali i kod Pamererta prve čete. Iza kako su pale obalne baterije na Hundertu i Ninuastu, otvorili su brodski topovi vatru i na obalnu bateriju kod reta Tiffri na otoku Dagoe. Istljen bje prolaz kroz Seelsunda između Dagoe i Oesela. Dijelovi su naših pomorskih bojnih sila provallili u vode Kassarwicka i protjerali ruske razarače prema Molusundu. Brzom provedenju naših uspjeha doprinijeli su osim podmornica i zračnih izvidjaca sjajno i tražitelji mina. Njima valja zahvaliti, to što se je kroz kratko vrijeme mogao blo otvoriti put kroz ruska polja sa minama.

RAT NA MORU.

Berlin, 16. (D. u.) Wolffov ured javlja: U zatvorenom području oko Englezke naše su podmornice opeta potopile više parobroda i jedrenjača. Među potopljenim ladjama nalazi se parobrod od preko 5000 tona, na koji se naišlo na putu iz Engleske u Le Havre i koji je, kako se čini, bio natovaren municijom.

Poglavica mornaričnog admiralskog štaba.

London, 15. (D. u.) Admirallteta saopćuje: Sakupljač mina „Begonia“ je izostao te se mora smatrati, da se je izgubio sa čitavom momčadi. Naoružani je pomoćni križar „Champagul“ bio je torpedovan te je potonuo. Kod toga je izgubilo život 6 časnika i 51 momak.

Pariz, 16. (D. u.) „Havas“. Parobrod „Media“, koji je putovao kao prateći brod, bio je u zapadnom Sredozemnom moru torpedovan. Eksplozija torpeda prouzročila je upalu municije u brodu. Parobrod je u malo minuta potonuo. Na brodu je bilo 559 putnika, među kojima odjel algirskih vojnika i domaćih radnika, kaošto i 67 ljudi od posade. Nestalo je 250 osoba.

Razne vijesti.

* Proganjanje Židova u Rumunjskoj. Židovski mornarički ured javlja iz Petrograda, da ruski listovi objavljuju mnoge dokaze i izvještaje očevidaca o strašnom proganjanju Židova u Rumunjskoj. Svi prosvjedi ruskih organizacija kod rumunjskih vlastodržaca nijesu dosada ništa pomogli. Rumunjskoj se vladi prebacuje, da je trpjela, dapače i organizovala sistematsku uništavajuću borbu protiv židovskog pučanstva. Končno saopćuje židovski novinarski ured prosvjed protiv događaja, koji je prihvatila skupština časnika i vojnika vojničkog saveza u Kijevu.

* O izbornoj reformi u Hrvatskoj. „Pesti Hir-lap“ piše slijedeće: Kako se iz objelodanjenih podataka razabire, ovisit će sada pravo glasanja ne samo o zavičajnosti nego i o hrvat-

skom državljanstvu, o kojemu do sada nije bilo govora Hrvatsko državljanstvo? Što to znači? Istina, čitali smo već o „ugarsko-hrvatskom državljanstvu“ (vidi školski zakon od 1888 god. čl. 117.) ali izrazito o „hrvatskom državljanstvu“ dusele nije bilo govora.

* Članovi regentskog vijeća kraljevine Poljske. Austrijski je car previšnjim ručnim pismom od 14. t. mj. na generalnog guvernera grofa Szep-tickog, u sporazumu sa njemačkim carem, imenovao članovima regentskog vijeća u kraljevini Poljskoj kneza biskupa varšavskog Aleksandra pl. Kakowskog, varšavskog gradskog predsjednika kneza Lubomirskog i veleposjednika pl. Ostrovskog.

Političke vijesti.

Svenijomol o dru. Kreku.

Protestantski svenjemački list „Marburger Zeitung“ piše dne 11. listopada: U Sv. Janžu je na Dolenskoj umro u ponedjeljak u 10 sati na večer jugoslavenski zastupnik dr. Krek, svećenik i jedan od onih, koji su najviše divlje vapili za samostalnom jugoslavenskom državom. Dr. Krek je bio onaj, koji je kod nekog zborovanja u Ljubljani kazao: „Na našoj slovenskoj je zemlji dostatno prostora za grobove naših neprijatelja!“ Život je tog slovenskog („Marburger Zeitung“ piše „vindlišarskog“) svećenika prošao u sveslavenskoj vatri i u neprijateljstvu protiv našemu narodu i agitatori su Velike Srbije vidjeli u njem svog najjačeg suradnika. I sad je eto mrtav, a još uvijek žive Nijemci u Kranjskoj i na jugu monarkije: grobovi se još nijesu zatorili nad njima! To je kratko razmatranje, kojemu se ne možemo ukloniti u čas, kadno je nosio takovih nazora otpozvan u carstvo sjena. Nad takovim ispadom neprijateljstva i surovosti mora da se zgraža svaki naobražen čovjek. Takova je svenjemačka kultura! („Sl.“)

Ciljevi engleske ofenzive.

„Frankfurter Zeitung“ donosi: „Manchester Guardian“ piše: Cilj je naše ograničene ofenzive na zapadu osvojenje visokog ozemlja u Flandriji, uključujući visinski hrbat između Thourouta i Thielta. Mi smo uvjereni, da ćemo svoj cilj postići, pitanje je samo, hoće li se to zbiti već sad ili tek narednog proljeća. Brzi slijed naših sunaka dokazuje, e Haig ne drži isključenim, da će svoj cilj postići još prije zime, u koju je svrhu svakako od potrebe lijep mjesec listopad. — Črta Thourout-Thielt leži po prilici 25 kilometara istočno od današnje bojne fronte, a visine, o kojima govori, „Manchester Guardian“, protežu se još daljnjih 15 kilometara prema istoku do kanala Brügge; tko ovdje stoji, taj obvladava odsječkom obale. List nam ne veli ništa nova. Kani li Haig Nijemce polaganom iz Flandrije istisnuti, tad mora — uz pretpostavak, da se ne će dosjetiti boljoj strategiji — po prilici ovako raditi, kako se ovdje predmjeva. No na jedno ne smijemo zaboraviti: bitke u Flandriji traju već kroz dva i po mjeseca ovamo (ne računajući topovsku pripravu, koja je potrajala bila kroz više nedjelja). Započele su 31. srpnja. Za šest su razdoblja bojeva (glavne navale 31. srpnja, 16. kolovoza, 20. i 26. rujna, 4. i 9. listopada) prouznapredovali naši protivnici sve u svemu za nekih 7 do 8 kilometara na najdubljem provalnom mjestu na istok. Do kanala je Brügge put četiri puta tako dugačak. Čim nastane kiša, ne će se moći u Flandriji mnogo toga učiniti, pogotovo, što je uz današnji način borbe ozemlje, u koje provaljuje neprijatelj, već samo o sebi potpuno razrovano i milijunima granata opustošeno, što silno otežuje napredovanje, a prije svega promjenu mjesta od hiljada topova. — List se „Manchester Guardian“ uzalud poziva na brzi slijed navala. Istina je, da pojedini nasrtajni valovi slijede jedan za drugim u mnogo kraćim odsjecima vremena, negoli je to bio slučaj kod drugih ofenziva. Tumačenje je jednostavno: engleska je navala u najnovije vrijeme uperena protiv razmjerno uskom odsječku posve neznatne dubine. Na ovim se prugama usredotočuje sva silna artiljerija. Stražnje pako crte kao da su u protimbi sa prijašnjom taktikom posve slabo popunjene. Započne li pješakačka navala, to se ovaj vatreni pojas

pomiče kratku prugu naprijed: opet ostaje usredotočena topovska navala ograničena na slabo duboku prugu ozemlja. Već prije smo mogli ustanoviti, da ova nova taktika potpuno isključuje riješenje strategijskog problema u velikom opsegu, jer djelovanje ne ide dosta duboko. Vratili se val valja samo malo po malo naprijed — i to u prvom redu stoga, jer njemačka obrambena taktika poput zavora zaustavlja navaľnu silu. Pošto treba englesko topništvo kod tog postupka da postigne samo maleno djelovanje u dubini, te ne izrabljuje kod svoje navale svoje potpune djeľatne daljine, to može bez promjene položaja spremiti i podupirati više navala. Brzi se slijed navaľa tumači dakle upravo iz neznatnog napredovanja navaľivača. Samo se o sebi ne da osporavati, kad će uz nepromijenjene uvjete biti po prilici postignut kanal Brügge; ali možda je najveća pogriješka Engleza u tom ratu, što se uvijek daju zavadjati te i strategijske stvari obavljaju kao po nekom obrascu, koji se ne bi mogao promijeniti. Jedan jedini je Hindenburgov protupotez već više puta u ove tri godine sa temelja promijenio strategijski položaj.

Amerika u ratu.

Amerikanski je državni tajnik u ratnom ministarstvu, Baker, kazao u govoru od 9. listopada u trgovačkoj komori, da iz načina, na koji su američanski trgovci pružili bili vladu svoju potporu, proizlazi, da će se stvoriti jači narod i veća demokracija, te da će se poroditi veće nade na čovječanstvo. Povodljajući se za primjerom Ujedinjenih država, narod li su na putu, da prihvate mjeru, kako bi se tečajem mnogo rodila iza rata za držale blagodatni miru. Za kratko će vrijeme nadlaziti američanske bojne sile 1,300,000 ljudi. Obzirom na organizaciju naroda je vojske kazao Baker, da se je narod, koji je bio posve neupućen u ratovanje, najbolje organizovao. Svoju je industriju primijenio područjima, na koja dosad nije bio naviknut. Njemačka sama je bila uvijek nesposobna, da takove stvari provadja. Kad bude naša armada, nastavio je državni tajnik, biti spremna i zauzela svoje mjesto na fronti, to će biti opremljena tako dobro, da, čim se, i bolje nego većina drugih naroda. Za svakog se otpuslanog vojnika našla sad u Francuskoj po pet pušaka, dok svaki vojnik regularne narodne vlade posjeduje kod nas po jednu pušku. Koli fabrika-cija opremljenih predmeta i ratnog materijala, toli i izradba velikog programa za gradnju zračnih ljetala i brodova divno napreduje. Sve je ovo rezultat tvrdoga rada i izumilačkog genija Amerike. Pod konac je uvjeravao Baker, a za njega nema ni najmanje sumnje, da je Amerika za njemačke osnove najbliži cilj. Zaključio je: Mi moramo steći pobjedu ili dozvoliti s'om demokracije.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 16. (D. u.) Službeno se javlja: Istočno i balkansko bojište. S naše strane nema ništa da se javi.

Talijansko bojište.

Na visoravni Banjščica-Sveti Duh izjalovili su se talijanski pojedinačni sunci. Na brdu su Sv. Gabrijela bile osujećene predradnje neprijateljskih odjela u boju s ručnim granatama.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 16. listopada. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Jučerašnja je bojna djelatnost topništva u Flandriji nalikovala onoj prijašnjih dana. Do većih pješćkih bojeva nije došlo. Izvidnički su sunci Engleza bili na više mjesta i u Artois, odbijeni.

Bojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Opet je bila topniška borba sjeveroistočno od Soissons preko dana živahna. I zapadno od Craonne se je povisila kod dviju novih uzaludnih navala Francauzi protiv jarcima sjeverno od mlina kod Vaucerca, koje smo bili onomadne osvojili. Više je izvidničkih bojeva proteklo povoljno po nas. Zapadno od Suippe dopremili su saski grenadiri, a zapadno od Moze bavarske nasrtajne čete veći broj zarobljenika i više strojevnih pušaka iz francuskih postojanka. Topovska je djelatnost na sjevernoj fronti kod Verduna bila živahnija nego u posljednje vrijeme.

Istočno bojište.

Čete, koje se bore pod zapovijedi generala pješadije v. Kallena na Oeselu, stavile su se

jučer posve u posjed glavnog dijela otoka. Na poluotoku Sworbe, koji ističe prema jugu, tvrdokorno su se opirale ondje odsječene ruske čete. Teske su obalne baterije ušutkane vatrom sa naših brodova. Proti istočnoj je obali bio neprijatelj tako oštro potisnut, da su se samo dijelovi mogli spasiti preko nasipa, koji vodi u Moon. Kod bojeva o mostovnu glavicu kod Orissara, na istočnom rubu Oesela sudjelovale su s vatrom i uspjehom sa sjevera ovamo naše pomorske bojne sile. Dosad bje nabrojeno više od 2400 zarobljenika. Oni, koji su raspršeni, još će povećati taj broj: 30 topova, 21 strojevnja puška, nekoliko ljetala i mnogo je vozila palo dosad u ruke naših kopnenih četa, koje su uz vrsno sudjelovanje pod zapovijedju podadmirala Schmidta stojećih odjela mornarice bitni dio svoje zadaće dovršile za četiri dana. U Rigajskom smo zaljevu zaposjeli otoke Runö i Abro.

Na kopnenoj fronti i na istoku nikakvih osobitih događaja.

Macedonsko bojište

Na ravnici su Strume ostavili Bugari Englezima nekoliko mjesta.

Prvi majstor glavnog sjela Ludendorff.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Francuski:

15. listopada popodne. Na fronti od Alsa bila je djelatnost topništva na obim stranama u okolnih visoravni medju Alises i Craonnom veoma živahna. U Champagni smo poduzeli napadaj na njemačke linije istočno od Maison de Champagne, kod čega smo dopremili 10 zarobljenika. Na desnom brijegu Moze žestoka djelatnost topništva sjeverno od uzvisine 344. Sa ostale fronte nema novosti. — Njemački su ljetali bacili zadnje noći bombe na Dünkirchen. Javlja se, da je više gradjana kod toga nastradalo.

15. listopada, na večer. U okolici visoravni izmedju Alises i Craonne pokazalo se je točnjem dana topništvo živahno djelatnim. U Champagni sukobi patrolja zapadno od Auberville. Na ostatku fronte izmjenično topničko opstrjeljavanje. Danas su sasrijeljena dva njemačka privezana zrakoplova, jedan vatrom naših posebnih topova, drugi po ljetalima.

Belgijski. Dne 14. istražila je jedna od naših patrolja sjeverno od Dixmuidena neprijateljski uređaje. Na odmazdu za opstrjeljavanja raznih dijelova naše fronte uzelo je naše topništvo više puta pod vatra neprijateljske naprave u blizini kanala Houdzaene. U noć na 15. listopada bacali su njemački ljetali više puta na taborišta. Dne 15. listopada velika djelatnost topništva i živahna borba su bombama pred Dixmuidenom. Kroz štavo su jutro pucali Nijemci na više naših crta. Naše je topništvo odgovaralo u društvu strijelcima iz jaraka veoma energički. Djelatnost nije prestala, dok nije topništvo početkom popodneva ušutkalo bacala mine.

Istočno bojište. Dne 14. listopada bila je na čitavoj fronti djelatnost topništva. Tečajem uspjelog štrafuskog pothvata protiv Homondosu, 6 kilometara zapadno od Serresa, zarobile su britske čete 110 neprijatelja i zaplijenile 2 strojne puške.

Parobrodarstvo kod nas.

„Hrvatski Lloyd“ donša: Prije nego li predjemo na samu stvar, moramo istaknuti jednu vrlo utješljivu činjenicu, koja se istom u posljednje doba kod nas opaža. Više puta smo istakli, da se prije rata veoma slab račun vodilo u svoj javnosti o gospodarskim prilikama, osnovama i pokretima kod nas — a da i ne govorimo o stranom svijetu. Ovaj rat, kojega neki s mnogo prava zovu gospodarskim ratom, učinio je preokret, pa već vidimo u dnevnim novinama, kako se o tome vodi briga. (Medju onima, koji šire sinisao za razna gospodarska pitanja, moramo istaknuti dra. A. Beroša iz Trsta i dra. Milana Metikoša iz Zagreba. Potonji, kao i da je preuzeo važnu zadaću, da pomno sakupi sve podatke za dokaz, kako smo gospodarski ovisni o tuđinjima, pa je u sinotri „Hrv. Njiva“ nedavno donio članak, u kome pokazuje, kako su željeznice i sva druga prometala kod nas u mađžarskim rukama, a u najnovijem broju te smotre donosi članak o parobrodarstvu drugdje i kod nas, te velikoj, njegovoj važnosti za budućnost, pa će sigurno i naše čitatelje zanimati, da znadu, koja su to strana parobrodarska društva kod nas, koliko su za nas

od važnosti, kako stoje i kako se spremaju na rad u budućnosti.

Za riječnu i pomorsku plovidbu važno je dioničko društvo: Magyar kir. folyam — es tengerhajozasi reszvenytársasag u Budimpešti; to društvo je s obzirom na nove zadaće, koje će doći nakon rata, provelo u god. 1916. povišenje dioničke glavnice od 15 na 20 milijuna kruna, jer želi, da za vremena uveća broj parobroda za promet i da uredi još neke potrebne stanice. Još veće i važnije za plovidbu na Dunavu je dioničko društvo: Első es kir. szab. dunagözhajozasi tarsasag u Budimpešti. To društvo postoji od god. 1830. a tada je bilo osnovano s dioničkom glavnicom od 100.000 forinti. Već na decenije ranije, prije nego su bile uvedene željeznice u monarkiji, to je društvo obavljalo tehnički veliki a trgovinsko-politički važni promet izmedju središta Evrope i Istoka. Društvo ima sada imovinu od preko 60 milijuna kruna, obavlja snažno razvijeni promet na Dunavu, ima za osobni promet modernu flotu od 47 lađja, a za promet robom ima tovarnog prostora za preko pol milijuna tonalovara. U osobnom prometu prevladuje vodeni put od 2556 km., a u prometu sa robom 4104 km. Ima 247 svojih stanica. Kako i dolikuje velikom pothvatu, ono u vlastitoj režiji gradi lađje za sebe na svojim brodogradilištima, a ima i svoj rudarski pothvat za nabavu ugljena, a uredio si je i električnu centralu. U osobnom prometu uvedene su salonske lađje. Više lađja našla se u gradnji. Tako je i to društvo posve pripravno za velike zadaće u budućnosti, a pitanje Dunava je jedno od najvažnijih, napose s obzirom na trgovinsku politiku u najbližoj budućnosti.

Nadalje od pomorskih parobrodarskih društava ističemo dioničko društvo „Adria“ magyar kir. tengerhajozasi reszveny tarsasag u Budimpešti, koje ima dioničku glavnice K 10,000,000 i 34 svoja parobroda, a svi su nabavljeni u Engleskoj. Sjedište poslovnog ravnateljstva je na Rijeci. Dioničko društvo „Atlantica“ tengerhajozasi reszveny tarsasag u Budimpešti, ima dioničku glavnice od 6,000,000 i 11 brodova. Dioničko parobrodarsko društvo: Magyar kir. tengerhajozasi reszveny tarsasag u Budimpešti ima dioničku glavnice od 6,000,000 i 13 brodova. Dioničko društvo: „Indeficienter“ tenger hajozasi reszveny tarsasag u Budimpešti, poslovna uprava (kao i kod predjašnjega) na Rijeci. Ima dioničku glavnice od K 500,000 i 6 parobroda. Društvo: „Orient“ magyar hajozasi reszveny tarsasag na Rijeci, ima glavnice od K 3,500,000 i 6 parobroda. Ugarsko-hrvatsko pom. parobrodarsko društvo: Magyar-horvat tengerigözhajozasi reszveny tarsasag na Rijeci, ima dioničku glavnice od K 6,000,000 te 43 parobroda. Ug.-hrv. dion. društvo za slobodnu plovidbu: Magyar-horva szabadjajozasi reszveny tarsasag na Rijeci, ima dioničku glavnice od K 2,899,000, dok u pričuвної zakladi ima (iskazano u bilanci za g. 1916.) ukupno K 5,623,110, a parobrodi istog društva vrijede K 6,444,453. Ovo društvo stoji u bližoj svezi sa Ugarskom sveopćom kreditnom bankom u Budimpešti. Parobrodarsko društvo Austrijskog Lloyd u Trstu osnovano je god. 1836. s početnom glavnicom od K 2,000,000, sada ima dion. glavnice K 28,000,000 i 68 parobroda. Austrijsko parobrodarsko društvo na dionice „Dalmatia“ u Trstu (koje je osnovao god. 1908. od parobrodarskih pothvata: Pius Negri & Co. u Sibeniku, Braća Risonondo Makarska, Serafin Topić & Co. na Visu i Navigazione a vapore zaratina u Zadru ima dion. glavnice od K 2,300,000 te 39 parobroda. U godini 1917. mnogo se raspravljalo u javnosti o akciji ovoga društva s obzirom na društvo „Jadran“.

Domaće vijesti.

† Bjeguncima s juga.

Pripomoćni odbor za bjegunce s juga, odnosno njegov opunovlaštenik Karlo Zirkounig u Welsu u Gornjoj Austriji, August Göllerichstrasse 3-I., javlja: U novinstvu i inače se neprestano objavlja, da i bjegunci se sami umoljavaju, neka se u svrhu dok nabave potrebitih iskaznica za besplatnu vožnju na željeznici i od pristojbe slobodno otpremu svojih stvari (kao tovarno blago) obračaju pravovremeno, to jest, prije nastupa putovanja u domovinu ili nastupa preseljenja, na pripomoćni odbor za bjegunce sa juga u Welsu (Gornja Austrija), August Göllerichstrasse broj 3-I. Dok se dobe potpunih i posve pravih iskaznica, neka se bjegunci uopće ne otrepmaju na put. Naknadne reklamacije za povratak izdanih iznosa i prevoz stvari ostaju usprkos velikom poslu, koji proizvode, više puta bez uspjeha. Željezničke se oblasti i njihovi izvršbeni uredi pozivlju — i ne krivo — na svoje propise i odriču naknadnu od-

Dnevne vijesti.

Iz Podgrada u Istri prima „Edinost“ ovaj dopis: U nedjelju, dne 7. o. mj., obdržavala je „Gospodarska zadruga za sudbeni kotar Podgrad“ svoj redoviti godišnji opći zbor u dvorani „Narodnog doma“ u Podgradu u Istri. Zadruga broji ljetos 656 članova, od kojih ih je 469 njih prisustvovalo općem zborovanju. Zborovanjem je upravljao predsjednik zadruge, veleč. g. Hušo Mihajlo, župnik u Hrušici. Većim je oduševljenjem i odobravanjem bila jednoglasno prihvaćena ova rezolucija: „Na općem zboru „Gospodarske zadruge za sudbeni kotar Podgrad“ dne 7. listopada 1917. u Podgradu sabrani članovi svečano izjavljamo ponovno svoju nepokolebljivu vjernost Njegovom Veličanstvu, našem svijetlom caru Karlu, kojemu smo od srca zahvalni za njegov trud za postignuće mira među narodima. Istotako smo zahvalni sv. ocu papi Benediktu za njegovo nastojanje glede postignuća mira, te mu se sinovskom zahvalnošću odano klanjamo. Prihvaćamo također s oduševljenjem sa gospodarskog i narodnog stanovišta deklaraciju naših državnih zastupnika u „Jugoslavenskom klubu“ od 30. svibnja t. g., da naime hoćemo svi Jugoslaveni biti združeni u slobodnoj jugoslavenskoj državi pod hapsburškim žezlom“.

Sloga gradjanstva u Zagrebu. Za nastajne občinske izbore u Zagrebu uglavljeno je sporazum pristasa hrvatsko-srpske koalicije i Starčevićeve stranke prava. Ustanovljena je lista zajedničkih kandidata za sva tri izborništa. Radujemo se i ovoj ljepoj pojavi.

Koalicija i Millnovci pobijedili u I. izbornom kotaru u Zagrebu. „Hrvatska Rijec“ od 15. t. mj. piše: Danas u 8 sati u jutro započeo je izbor u I. izborništvu. Izbornika u listini imade 789. Točno u 1 sat izbor je zaključen. Glasovalo je 438 izbornika, t. j. 57 posto od ukupnoga broja (odbišli 18 umrlih). Prema kombinaciji našega izb. odbora palo je za našu listinu 317 glasova, a za Hafner-frankovačku 121 glas. Sad je samo pitanje, koliko ima križanja pojedinih imena.

Ugovori austrijske i ugarske vlade sa notnom bankom. Magjarska se štampa bavi sa pitanjem, u kojem odnosu stoji poslovanje austro-ugarske notne banke sa državnim dugovima te piše: Dočim se ugarska vlada dosada nije izjavila o prvih ratnim izdacima, u Austriji ne samo da je izdano službeno saopćenje o tome, već je vlada pozvana na odgovornost radi ugovora sa notnom bankom. Prema ovom saopćenju sklopile su vlade monarhije prvih dana rata ugovor sa bankama, prema kojemu će ove doznaciti austrijskoj vladi zajam od 510 milijuna, ugarskoj 290 milijuna kruna i to uz 5 postotne blagajničke note, koje ospjevaju za dvije i pol godine. Istodobno su vlade sklopile ugovor sa austro-ugarskom bankom, prema kojemu će ova uzajmliti Austriji 1272 milijuna, a Ugarskoj 728 milijuna kruna. Ovaj je zajam po austro-ugarskoj banci doznačen naravno novo emitiranim banknotama, a vlade su monarhije preuzele obvezatnost, da će notnoj banci za ovaj zajam platiti 1 posto te će ga riješiti od dužnosti plaćanja poreza iza banknota. Jedino ovom transakcijom zaslužila je notna banka 20 milijuna kruna, premda nije preuzela nikakav riziko, jer su vlade monarhije preuzele i tu dužnost, da će u slučaju, da banka za trajanja ovog zajma ne može iza jedne dionice platiti 105 kruna dividende, manjak u razmjeru kvote nadoplatiti. To znači, da notna banka može kakogod lakoumno gospodariti, svojim će dioničarima u svakom slučaju moći isplatiti dividendu od 105 K, jer su vlade monarhije preuzele ovu dužnost. Odboru za kontrolu austrijskog državnog duga izraženo je u proračunskom odboru nepovjerenje, jer je pristala na ovaj ugovor. Ugarski parlament također ne može mimoći ovaj slučaj, jer ne samo da ugovor sadržaje ove teške uvjete, već sklapanje ovakovih poslova znači protizakonitu promjenu temeljnih načela bankovne koncesije, koja za trajanja ove obvezatnosti isključuje mogućnost, da se bankovna koncesija odijeli od državno-pravnog ugovora sa Austrijom, t. j. ostvarenje je samostalno ugarske notne banke nemoguće, a to je posve nepotrebno bilo, jer bi emisija banknota i bez ovog uvjeta moguća bila. Pošto ovi uvjeti još i danas vrijede, notna banka uživa na štetu države neopravdano visoku korist, pa je stoga potrebno, da sadašnja vlada revidira ove ugovore kabineta Tisza-Teleszky. „Hrvatski Lloyd“.

O ispitima poručnika i kapetana trgovačke mornarice. Nedavno donijeli su hrvatski listovi, da će oni, koji su svršili nautičku školu, odnosno akademiju u Bakru, polagati ispite poručnika i kapetana pred posebnim povjerenstvom u Bakru,

a ne kako je do sada bilo, kod pomorske gubernije na Rijeci. To još nije dosta, jer se ispiti moraju polagati ne na talijanskom jeziku, kako je do sada bilo, nego na hrvatskom. To pravo nam pripada na temelju § 9, 57. i 58. zakonskog članka broj 1. god. 1868. kojim je inartikulirana nagoda između Hrvatske i Ugarske. Neka se stoga nadležni faktori odlučno zauzmu, da nam se i to pravo prizna mora. Prema sada navedenoj zakonskoj osnovi pripada također našim brodarima pravo, da svoje dnevne i druge propisane brodske knjige vode hrvatski.

Koliko stoji „čedna ratna“ ženska toalet. Jedna spisateljica, koja piše o ženskoj modi, sračuna je, da treba za čednu žensku toaletu potrošiti ovoliko: 1 jutarnju haljinu 80 do 100 kruna, 1 kućnu haljinu 80 do 100 kruna, 1 uličnu haljinu 500 do 600 K, 1 posjetnu haljinu 1000 do 1200 K, 2 šešira 100 do 120 K, 2 para cipela 200 do 260 K, 6 pari čarapa 60 do 80 K, 2 donje suknje 100 do 200 K, 12 rubaca 80 do 100 K, bijelog rublja svake vrste po 6 komada 2000 do 2500 K. Skupa 4260—5350 K. U ovom troškovniku nisu uračunani izdaci za stelnike i manje toaletne stvari. Kako će sad n. pr. žena čimovnika u kratko članovi srednjeg staleža, smučati ove ogromne troškove, pa kad bi se i htjeli odreći polovice toga?

Žrtve gladi. Prošlih dana našli su u Kaštel Starom mrtva pod murvom nekog Bikića iz drniške općine. Umro je od slabosti, radi nedovoljne hrane. (Narodni List.)

Gradnja željeznice Garešnica-Ivanovo. Kr. ug. državne željeznice raspisale su najjeftiniji za gradnju industrijske željeznice Garešnica-Ivanovo u Hrvatskoj.

Pomozite udovicama i sirotama Trsta i Istre!

Kod c. k. Landsturmbezirskommando Pazin br. 5 koja je sada u Radgoni u Štajerskoj, a snovan je fond za potpore udovicama i sirotama onih, koje su pripadali svim formacijama ove komande.

Sredstvima, koja su na raspoloženju, podupirat će se najbliži članovi obitelji naših hrabrih junaka, koji ili padoše ili ostadoše privredno nesposobni vršeci svoju najuzvišeniju dužnost braneći našu divnu domovinu.

Već tri godine drže se vrijedni sinovi svih naroda iz Istre i Trsta na svim frontima i zastavljaju žestoke navale moćnih naših neprijatelja.

Kod te bezprimjerne odbrane našeg doma i ognjišta žrtvovaše mnogi ponajbolji i ponajhrabriji svoj život ili sragu i zdravlje svoje. Udovice i sirote tih junaka ostaše u nuždi bile ih najveća nevolja.

Jednako još bjesne strašne bitke, još traje najljuća borba, što je svjetska historija pamti, premda je naš premilostivi car blagovoljno ponovno ponuditi častan mir našim neprijateljima. Mnogo će još patnja i nevolja neprijatelj nagnati na naš zavičaj.

Stoga, ako otaremo suzu udovicama i sirotama junaka, koji proleše svoju krv za ljubljenu otadžbinu, ako im olakšamo sadašnje i buduće uslove života, ispunit ćemo samo jednu dužnost, podmiriti ćemo samo jedan dug.

Borioci na fronti, oficiri i momčad, znadu što je njihova dužnost prema palim ili osakaćenim drugovima, te rado i požrtvovno sakupljaju za tu plemenitu svrhu.

No stigli prinosi suviše su, nažalost, maleni, jer su potrebe vrlo velike.

Zato neka svi ljudi dobra srca, cijelo stanovništvo, koje je za ovoga rata već često dalo dokaza svoje žive ljubavi prema blišnjemu, neka vlasti i uprave, ustanove i društva, te sve one osobe, koje su sa bilo kojeg razloga od vojne službe oslobođene ili oproštene, neka svi živo podupiru ovaj fond, besplatno upravljajući, i neka nastoje da darovima i dobrovoljnim prinosima uvećaju taj fond.

Ako udovicama i sirotama junaka, što padoše na bojištima, osiguramo budućnost, ako ih učinimo vrijednim članovima čovječanstva, najlijepše ćemo se i najuspješnije odužiti svim onim sinovima našega naroda, kojih se s tugom, ali i s ponosom sjećamo.

Fond za udovice i sirote kod c. k. Landsturmbezirskommando Nr. 5, sada u Radgoni (Štajerska). Konto austrijske poštanske štedionice Nr. 161.153.

štetu bjeguncima, odnosno, ako nemaju udovoljivih iskaznica, besplatnu otpremu bjegunaca i njihovih stvari. Na drugoj pako strani imaju bjegunci pokraj besplatne vožnje i besplatne otpreme njihovih stvari kao tovarnoga blaga također i pravo do besplatne otpreme putne prtljage, odnosno ju smiju uzeti sobom i to do 25 kilograma za svaku odraslu osobu i do 12 kilograma za svako dijete ispod deset godina. Bjegunci, koji su potpuno bez sredstva, imaju pravo do besplatne vožnje na željeznici i otpreme svojih stvari, vraćali se oni u općenito dozvoljena ozemlja, ili se vraćali kući posebnom oblasnom dozvolom u krajeve, koji nijesu općenito dozvoljeni za povratak, ili ako se uopće po oblasnoj odredbi (dozvoli, privoli) preselejuju ma kudgod bilo. Preporuke (potvrde) za slobodnu vožnju — i to posebice za svaku željezničku upravu, koja dolazi u obzir — te preporuke za otpremu bjegunačkih stvari dužne su izdavati političke oblasti prvoga reda (c. kr. okružna glavarstva, gradska poglavarstva) i c. kr. uprave baraka. U preporukama (potvrdama) za slobodnu vožnju i u preporukama za besplatnu otpremu bjegunačkih stvari određjen rok za nastup putovanja. Ne može li se dakle putovanje nastupiti u propisanom roku, odnosno, ako je važani rok bio prekoračen, moraju si bjegunci produženje važnosti bezuvjetno dati službeno potvrditi po istim uredbama (političke oblasti prvoga reda, c. kr. uprava baraka), jer inače željeznički uredi ne priznaju „preporuku“, te moraju bjegunci tad sami da plaćaju prevozne pristojbe.

Odlikovanje. Njeg. je Veličanstvo podijelilo ratni krst 4. stepena pisarničkoj činovnici Alice Čuzner, pisarničkom oficijantu Rudolfu Franzu i Rihardu Pauluzzi, svi kod kotarskog poglavarstva u Pulli.

Pristupite kao članovi „Slovenskoj Matlici“. Uredništvo je „Hrvatskoga Lista“ preuzelo povjereništvo „Slovenske Matice“, koja je u doba Stürgkhovog apsolutizma imala svega i svašta da pretrpi. Društvu bi zaplijenjena bez pravog razloga čitava imovina, a s njom potpisan ratni zajam. Kad je ove godine bilo društvo opet dozvoljeno po oblasti, našlo se je u većini novčanoj neprilici, pošto nije raspolagalo sa slobodnim kapitalom, koji je potrebit, da se mogu izdati knjige i pokrili za to nužni troškovi. Radi toga je narodna dužnost ne samo svakog Slovenca, već također i svakog Hrvata, da se učlani kod „Slovenske Matice“ i da tim prosvjetuje proti nepravdama, koje su počinjene proti društvu. Slovenska je Matice prvi kulturni zavod braće Slovenaca, pa se u njezinim izdanjima od pamtijevka odrazuje njihov glavni prosvjetni rad. Članarina iznosi za redne članove 4 kruna godišnje, a za članove ustanovnice 13 doživotne 100 kruna, koje se može uplaćivati u djelomičnim iznosima od 20 do 40 kruna na godinu. Članarinu prima usmeno ili pismeno uprava „Hrvatskog Lista“, kojoj se može doznaciti odnosno iznose također nakaznicom uz primjetbu: Za „Maticeu Slovensku“.

Vijest, da su naši vrijedni mornari sakupili tako lijepu svotu za našu Družbu, bilježe sa zadovoljstvom i hvalom darovateljima među ostalima i „Slovenski Narod“ i „Slovenec“.

Javna dražba. Danas u 3 sata poslije podne u sudbenoj dražbenoj dvorani Via Arena br. 2, obdržavat će se dražba ormara, noćnih ormarića, okvira, stolica, šivaćeg stroja i drugih predmeta.

Kradja. Nepoznati tatovi uvukli su se u kuću u ul. Abbazia br. 27. i odnijeli robe u vrijednosti oko 190 kruna. Stvar je prijavljena redarstvu.

Prodaja ribe. U slučaju, da prisprije riba prodat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imaju danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 451.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiratata broj 289 od 16. listopada 1917

Posadno nadzorstvo: nadporuč. Zellner.

Lječničko nadzorstvo na N. V. b. „Benedict“: štopski liječnik dr. Prandsteter.

Lječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: pučko-ustaški liječnik dr. Buzolić.

Sjetite se udovica i siročadi palih vojnika!

Kino „Crvenog Križa“

Ulica Sergija broj 34.

Danas zadnji put
DORIT WEIXLER**HILDA i HULDA**

veseloigra.

Na sveopći zahtjev.

Početak 2:30, 3:40, 4:50, 6 i 7:10 s. pop.

Neprekidne predstave.

Ulaznica: I. prostor 1 K; II. prostor 40 fil.

Ući se može kod svake predstave.

Ravnateljstvo si pridržava pravo promijeniti raspored.

B. De Prato
Vježbenica talijanskog jezika
za
opće pučke škole i za samouke
dobliva se kod Ivrčke
Jos. Krmpotić Pula.**Pokućvo**
kupuje i prodaje poznata Ivrčka
FILIP BARBALIĆ Šišanska ulica
Svake topelarske radnje izvršuje brzo i točno.
Sjetite se Crvenog križa!**„Kreditno i eskomptno društvo“****PULA, trg Custozza 45**

prima u pohranu novac uz najviši mogući kamatnjak, te isplaćuje uloške po dogovoru, bez obzira na ratno doba, u svakoj visini.

Uredovni satovi su: od 9 do 12 prije podne i od 2 do 4 popodne.

Cafe Tegetthoff
najveća kavana u Puli.

Ima na raspolaganje veliki broj austro-ugarskih, njemačkih i švicarskih novina, u hrvatskom, českom, njemačkom i talijanskom jeziku.

Veliki salon. - 5 biljara. - Točna poslužba.

Za mnogobrojni posjet preporuča se vlasnik.

Hrvati, Hrvatice!
Sjetite se naše požrtvovne „Družbe sv. Ćirila i Metoda“.**Predbilježbe**
na srećke devete c. kr. austrijske razredne lutrije

i to na cijele, polovice, četvrtine te osmine, prima

samo pismenim putem

uprava našeg lista. Tko naruči, neka napiše točno svoju adresu te naručbu pošalje na upravu „Hrvatskog Lista“

(Razredna lutrija) Pula.

VLADIMIR SOLOVJEV

Smisao rata.

(Iz knjige: „Opravdavanje dobroga“.)

I.

Jamačno nitko ne sumnja o tom, da je zdravlje, govoreći općenito, dobro, i da je bolest zlo, da ono prvo znači pravilo (norma), a ovo potomje iznimku, (anomalija). Mi ne možemo zdravlje nikako drukčije označiti, nego da ga nazovemo normalnim stanjem čovječjeg organizma, a bolest se može označiti samo kao „odstup fiziološkog života od svog pravila“. No ova iznimka fiziološkog života, nazvana bolest, nije bezmislena slučajnost ili hotomično djelo izvanjskih, bolesniku samomu stranih zlih sila. Ne gledajući na neizbježive bolesti rasta i razvoja, leži prema mišljenju svih misaonih liječnika pravi uzrok bolesti u unutrašnjim, dubljim promjenama organizma samoga, a vanjski su, bliži uzroci oboljenja, n. pr. prehlada, preizmorenost, zaraza, samo poticaj, da se otkriju unutrašnji razlozi. I isto tako izražavaju oni boležljiviji pojavi, koje neuki ljudi smatraju obično za samu bolest, n. pr. groznica, mrzlica, kašalj, razni bolovi, nenormalne izlučine, zapravo samo uspješna ili neuspješna borba organizma protiv razornim djelovanjima onih unutrašnjih i većim dijelom zagonetnih, ako i u istinu nesumnjivih poremećivanja, koje sačinjavaju pravo bistvo bolesti. Odatle proizlazi praktičan zaključak, neka liječnička umjetnost svoje glavne pažnje ne posvećuje na izvanjske pojave bolesti, nego

na unutrašnje uzroke; ona neka barem ustanovi, da to uzroci zaista postoje, izatoga neka dclazi u pomoć silama samoga organizma, koje valja, liječiti i taj naravni postupak pospješivati, ali ga ne silom zatirati.

Slično je sa pitanjem kroničkog oboljenja čitavog čovječanstva, neprijateljstva između naroda, koje dolazi u ratu do izražaja. Značajno njegovo liječenje, koje je upereno ne protiv unutrašnjim silama, nego protiv izvanjskim pojavama, bilo bi u najboljem slučaju samo sredstvo za ublaživanje; no poricati ga jednostavno i apsolutno, ne bi imalo nikakovog određenog smisla. Kod moralčkih su oboljenja unutar čovječanstva bili izvanjski ratovi potrebni i korisni, a mogu to biti još i danas, kaošto eto znadu kod teškog fizičkog oboljenja biti ovakovi pojavi bolesti, kao groznica ili bacanje, potrebni i korisni.

U istinu valja obzirom na rat staviti ne jedno, nego tri različita pitanja, jer osim općenito moralčke ocjene rata postoji još i drugo pitanje glede njegovog značenja u ne još dovršenoj povijesti čovječanstva, i konačno treće pitanje, subjektivno, koje se bavi time, kakovo stanovište imam „ja“, to jest svaki pojedini čovjek, koji priznaje obvezu moralnih zahtjeva prema razboru, savjesti, zauzeti sa d i ovdje prema činjenici rata i prema uvjetima, koji praktično proizlaze iz te činjenice. Sjedinjenje u jedno ili neprava razdioba ovih trih pitanja, naime sveopće moralnog ili teoretskog, zatim povjesničkog i konačno subjektivno moralnog ili praktičnog pitanja, sačinjava glavni uzrok svih nespozumka i neispravnih prosu-

djivanja rata, koja se u posljednje doba javljaju u osobito velikom broju.

Osudjivanje je rata u načelu postalo u naobraženom čovječanstvu već odavno javnim prihvaćenim. Svi su sporazumni s tim, da je mir dobro, rat nasuprot zlo. Naš govor stvara već posve sam od sebe izraze kao: dobro biti mirni i strahote rata, i nitko ne može da se odluči na to i veli obratno: dobro biti rata ili nevolja mira. U svim se crkvama moli za mir i oslobodjenje od borbe i mača, koje se ovdje stavlja na isti stepen sa vatrom, gladom, pošastima, potresima i sušom. Ne gledajući na divlje poganstvo osudjuju sve vjere naučavaju mirovnu preobrazbu čitavog čovječanstva, a dapače i čitave prirode. Isto traži budističko načelo sućuti sa svim živim stvorovima. Kršćanska zapovijed, ljubiti neprijatelje, isključuje rat, jer neprijatelj, koji je ljubljen, prestaje biti neprijateljem i nije više moguće, boriti se protiv njemu. I dapače ratnička religija Islama smatra rat samo vremenitom potrebom i osudjuje ga u idealnom smislu. „Borite se protiv neprijatelju, dok Islam još ne gospoduje!“ i dalje: „neka prestane svako neprijateljstvo, jer Bog mrzi na one, koji navlajuju.“ (Koran, II. sura).

Sa stanovišta sva opće moralne vrijednosti ne mogu postajati dva različita nazora glede ovoga predmeta, a u opće i ne postoje; jedno-glasno priznaju svi da je mir pravilo (norma), da je ono, što mora biti, i da je rat nenormalnost, ono, što ne smije biti.

(Nastavit će se.)